

פרשת ואתחנן

המושך פרק ג'

כג. וְאַתְּחַנֵּן אֵל ה', בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר:

וְאַתְּחַנֵּן, איזה לשון זה: לפי פירוש א' _____ ולפי פירוש ב' _____

בעת ההיא, באיזה זמן _____

מדוע התפלל משה בזמן זה _____

ומדוע חשב אז שהותר הנדר _____ כיון שפלא חלק מנחל אלו ישרא, אכן חשב שכמו כן פאגד איכנס אלסאר פאלץ

לאמר, מה אמר משה לפני המקום _____

לפי זה, מה פירוש המילה 'לאמר' _____

כד. ה' י-הוה אַתָּה הַחַלּוֹת לַהֲרֹאוֹת אֶת עַבְדְּךָ, אֶת גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה, אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךָ וְכַגְּבוּרָתְךָ:

ה' אלוקים, האם שמות אלו הם של דין או של רחמים: ה' _____ אלוקים _____

ומה הפירוש כששתי שמות אלו הם יחד _____

אתה החלות להראות את עבדך פתח, להיות עומד ומתפלל אע"פ שנגזרה גזירה, ממי למד _____

היכן מצינו שהקב"ה הראה זאת למשה _____

וכן הראית לי, את גדלך, זו מידת טובך, דהיינו שאתה מוחל אף לעוברי רצונך

היכן כתוב בתורה (בפרשת המרגלים) שמידה זו נקראת "גדלה" _____

ואת ידך החזקה, שהיא פשוטה לכל באי עולם לקבלם בתשובה, לאיזו יד הכוונה _____

ואת ידך החזקה, כיצד פועל הקב"ה להיטיב ע"י ידו החזקה _____

אשר מי אל בשמים ובארץ וגו', "אל" הוא לשון כח וגבורה

במה מתייחדת גבורתו של הקב"ה שלא כמו מלך בשר ודם _____

סכם לפי פירוש זה, מה התחיל הקב"ה להראות למשה _____

ומה התחיל להראותו לפי פשוטו _____ ומה ביקש משה שיראהו עוד _____

כה. אַעֲבֹרָה נָא אֶת הַיַּרְדֵּן, וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, הַהַר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן:

אעברה נא, למילה "נא" יש שני פירושים, א. עכשיו ב. לשון בקשה

איזה מהם הוא הפירוש כאן _____

איזה מקום נקרא בפסוק: "ההר הטוב הזה" _____ *ו"הלבנון"

*ונקרא כן ע"ש שמלבין עוונותיהם של ישראל.

המשך פרשת ואתחנן פרק ג'

כו. ויתעבר ה' בי למענכם (בגללכם), ולא שמע אלי, ויאמר ה' אלי רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה:

מה הפירוש ויתעבר

ויתעבר ה' בי למענכם, היכן מצינו שכעס הקב"ה על משה בגלל בני"י

ביאור הפסוק "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה"

"אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" מדוע שלא יבקש עוד	"רב לך" מה בא לומר בזה	
	קשת כזר מספיק	לפי פירוש א'
אין ראוי לבקש אל כך, כאן שמחתם עזוב שכר הרבה יותר מזה	יש לך הרבה	לפי פירוש ב'

כו. עלה ראש הפסגה, ושא עיניך ימה (מערב) וצפנה ותימנה (דרום) ומזרחה, וראה בעיניך, פי לא תעבר את הירדן הזה:

וראה בעיניך, מדוע אמר הקב"ה למשה שיעלה לראות את ארץ ישראל

היכן מצינו שמשה ביקש זאת מהקב"ה

כת. וצו את יהושע וחזקו ואמרו, פי הוא יעבר לפני העם הזה, והוא ינחיל אותם, את הארץ אשר תראה:

וצו את יהושע, על מה יצווהו

וחזקו ואמרו בדבריך, מדוע צריך לחזקו

איזו הבטחה הבטיח הקב"ה למשה, שמכוחה חיזק את יהושע

כי הוא יעבור לפני העם הזה והוא ינחיל אותם, מה על יהושע לעשות, כדי שבני"י ינחלו

באיזו מלחמה הוכו בני ישראל בגלל שיהושע לא עבר איתם

לסיכום: רש"י מפרש שנאמר בפסוק "כי הוא יעבור לפני העם הזה והוא ינחיל אותם" שני דברים, א. הבטחה, ב. תנאי

איזה מהם כתב: בד"ה וחזקו בד"ה כי הוא יעבור

כט. ונשב בגיא מול בית פעור: (פ) ואעפ"כ ועתה ישראל שמע אל החקים וגו' למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר ה'

אלקי אבותיכם נתן לכם:

ונשב בגיא מול בית פעור, ועתה ישראל וגו', מה כוונת משה בדברים אלו

פרק ד'

א. ועתה ישראל, שמע אל החקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות, למען תחיו, ובאתם וירשתם את הארץ אשר ה'

אלקי אבותיכם נתן לכם:

ב. לא תספו על הדבר, ולא תגרעו ממנו, לשמר את מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם:

לא תוסיפו על הדבר, ולא תגרעו ממנו, התורה אוסרת להוסיף בגוף המצוה, וכן לגרוע בה

אלו דוגמאות מביא רש"י על איסור "לא תוסיפו"

ג. עיניכם הראת את אשר עשה ה' בבעל פעור, פי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור, השמידו ה' אלקיה מקרבך:

ד. אבל, ואתם הדבקים בה' אלקיכם, חיים כלכם היום:

המשך פרשת ואתחנן פרק ד'

ה. ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים, כאשר צוני ה' אלקי ללמד אתכם, לעשות כן * בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה:

* עיין רמב"ן שביאר בשני אופנים, מדוע כתוב "בקרוב הארץ", הרי חייבים לשמור את התורה בכל מקום בעולם.

ו. ושמרתם ועשיתם, פי הוא (התורה) חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, אשר ישמעו את כל החקים האלה, ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה:

ושמרתם, מה הפירוש "ושמרתם" _____

"משנה" היינו לימוד, שעל ידה בא לידי מעשה, שכל שאינו לומד אינו עושה (ע"פ רא"ם).

ועשיתם, רש"י מפרש "כמשמעו", מה המשמעות _____

ז. פי מי גוי גדול, אשר לו אלקים קרבים אליו, פה' אלקינו העונה אותנו בכל קראנו אליו:

ח. ומי גוי גדול, אשר לו חקים ומשפטים צדיקים, בכל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום:

חוקים ומשפטים, צדיקים, מה הפירוש "צדיקים" _____ דהיינו, שהחוקים והמשפטים הם הגונים וצודקים

ט. רק השמר לה ושמר נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך, כל ימי חייך, והודעתם לבנייה ולבני בנייה:

רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים, פסוק זה בא לומר שמה שכתוב לעיל "כי היא חכמתכם ובינתכם" הוא

"רק אם השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים וגו'", ולמה תחושבו אם תשכחו _____

את הדברים אשר ראו עיניך, מה הם הדברים (רש"י פסוק י')

י. יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בהרב, באמר ה' אלי תקהל לי את העם ואשמעם את דברי, אשר על ידי זה ילמדו ליראה אתי כל

הימים אשר הם חיים על האדמה, ואת בנייהם ילמדו:

אשר ילמדו וגו' ואת בנייהם ילמדו,

מה הפירוש: "ילמדו" _____ "ילמדו" _____

יא. ותקרבון ותעמדון תחת ההר, וההר בער באש עד לב השמים, חשה, ענו וערפלו "משה ניגש לפני משלש מחיצות, חושך, ענן וערפל" (רש"י שמות כ"ח):

יב. וידבר ה' אליכם מתוך האש, קול דברים אתם שמעים, ותמונה אינכם ראים, זולתי קול (רק את הקול ראיתם - וכל העם רואים את הקולות):

יג. ויגד לכם את פרייתו אשר צוה אתכם לעשות, עשרת הדברים, ויכתבם על שני לוחות אבנים:

יד. ואתי צוה ה' בעת ההוא ללמד אתכם חקים ומשפטים, לעשות אתם (שאתם תעשו) אתם בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:

ואתי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם, אלו "חוקים ומשפטים" ציוה ה' ללמד אותם _____

טו. ונשמרתם מאד לנפשתיכם, (תשמרו ותזהרו מעבודה זרה, כדי שלא תחייבו בנפשותיכם), פי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר ה'

אליכם בהרב מתוך האש: וכיון שלא ראיתם שום תמונה בשעת מתן תורה, לכן תזהרו:

טז. פן תשחתון, ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל, תבנית (דמות) זכר או נקבה:

מה הפירוש "סמל" _____

יז. תבנית כל פהמה אשר בארץ, תבנית כל צפור כנף אשר תעוף בשמים:

יח. תבנית כל רמש באדמה, תבנית כל דגה אשר במים מתחת לארץ:

יט. ופן תשא עיניך השמימה, וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים, ונדחת והשתחית להם ועבדתם, אשר

חלק ה' אלקיך אתם לכל העמים תחת כל השמים:

ופן תשא עיניך השמימה, האם יש איסור להסתכל על צבא השמים _____

א"כ, מהו האיסור הנאמר כאן _____

המשך פרשת ואתחנן פרק ד'

ביאור "אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים תחת כל השמים"

לכל העמים "האם הכוונה רק לגויים או גם לבני ישראל	לאיזה ענין חלק ה' אותם	מהו הלשון חלק	
		לשון חלקה	לפי פירוש א'
	וכן שני הפירושים לתלמי חלקי חסדי מלכה ד' ט	לשון החלקה*	לפי פירוש ב'

*רש"י מציין את הפסוק בתהלים: "כי החלק אליו בעיניו למצא עונו לשנא" פירוש, שהיצר הרע מחליק בעיני הרשע ומיפה לו את המעשה הרע, כדי שימצא הקב"ה את עונו לשנא אותו.

כ. ואתכם לקח ה', וימצא אתכם *מבור הפרזל ממוצרים, להיות לו לעם נחלה פיוס הנה:

כור הברזל, למה מיועד כלי זה _____ וממה הוא עשוי _____

*התורה מכנה את מצרים בשם "כור הברזל", כשם שהכור מזקק את הזהב מכל סיגיו, כך נזדקקו ישראל במצרים, עד שנהיו לנחלת ה'.

כא. וה' התאנה בי על דבריכם, וישבע לבקתי עברי את הירדן, ולבקתי בא אל הארץ הטובה, אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה:

מה הפירוש "התאנה" _____

על דבריכם, האם הכוונה לדברים שבני ישראל אמרו _____ ולמה כן הכוונה _____

כב. פי (אלא) אנכי מת בארץ הזאת, אינני עובר את הירדן, ואתם עברים וירשיתם את הארץ הטובה הזאת:

אינני עובר את הירדן, מדוע הוצרך לומר זאת, אחר שכבר נאמר "אנכי מת בארץ הזאת" _____

כג. השמרו לכם, פן תשקחו את ברית ה' אלקיכם אשר כרת עמכם, ועשיתם לכם פסל תמונת כל, אשר צוה ה' אלקיך:

תמונת כל, אלו תמונות נכללים באיסור זה _____

אשר צוה ה' אלקיך, מה ה' ציוה _____

כד. פי ה' אלקיך איש אכלה הוא, קל קנא: (פ)

"קל קנא" פירוש, הקב"ה אינו מוחל ומוותר, אלא נוקם ונפרע מהם, על איזו עבירה נאמר זאת _____

כה. פי (כאשר) תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ, והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל, ועשיתם הרע בעיני ה' אלקיך להכעיסו:

ונושנתם, מה נרמז בזה _____ ואיך נרמז _____

לאחר כמה שנים גלו לבסוף _____

מדוע הקדים הקב"ה והגלם _____

באיזה פסוק מצאנו שכך עשה הקב"ה _____

כו. העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ, פי אם תעשו כן, העונש יהיה שאבד האבדון מהר מעל הארץ אשר אתם עברים את

הירדן שמה לרשתה, לא תאריכון ימים עליה פי (אלא) השמד תשמדון:

העידתי בכם, מה הפירוש "העידותי" _____

למה הזמינם להעיד _____

כז. והפיין ה' אתכם פעמים, ונשאתם מתי מספר (אנשים מעטים שאפשר לספרם), בגוים אשר ינהג ה' אתכם שמה:

כח. ועבדתם שם אלהים (חול) מעשה ידי אדם, עץ ואבן אשר לא יראו ולא ישמעו ולא יאכלו ולא יריחו:

ועבדתם שם אלהים, רש"י מציין את דברי התרגום, שכתב, "ותפלחון תמן לעממא פלחי טענתא" פירוש, תעבדו שם את העמים, שהם עובדי ע"ז.

לפי"ז, האם כוונת הפסוק שאתם תעבדו עבודה זרה, או שתהיו עבדים לעובדי ע"ז _____

א"כ, מדוע נכתב בלשון אשר משמעו שאתם תעבדו ע"ז _____

המשך פרשת ואתחנן פרק ד'

כט. ובקשׁתם מִשָּׁם (ממקום גלותכם) אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצִּיאָתָהּ, כִּי תִדְרָשׁוּנוּ בְּכָל לַבְּקָהּ וּבְכָל נִפְשָׁהּ:

ל. בַּצַּר לָךְ וּמִצָּאוֹךְ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֵיךָ וְשָׁמַעַתְּ בְּקוֹלוֹ:

לא. כִּי (שהרי) קָל רַחוּם ה' אֱלֹהֵיךָ, לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא יִשְׁחִיתֶךָ, וְלֹא יִשְׁפֹּחַ אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם:

לא יִרְפֶּךָ, פִּירוּשׁ, לַפַּעֲמִים יִכּוּלִים לְבֹא לְיַד רַפּוּי, וְעִי"ז נַחֲלַשׁת אַחֲזִיתָנוּ בְּקַב"ה, וְבֵא הַפְּסוּק לֹמַר שֶׁה' לֹא יִתֵּן לָנוּ לְהִרְפוּת אַחֲזִיתָנוּ, אֲלֵא יַחֲזִק אֹתָנוּ, שְׁתַּמִּיד נִהְיֶה דְבוּקִים בּוֹ.

לב. כִּי שָׂאֵל נָא לַיָּמִים רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ, לָמֵן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ, וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצְהַ הַשָּׁמַיִם, הִנְהִיָּה בְּדָבָר הַגְּדוֹל הַזֶּה אוֹ הַנִּשְׁמַע כְּמֹהוּ:

לג. הַשְּׁמַע עִם, קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּאֲשֶׁר שָׁמַעַתְּ אֶתְהּ, וְיַחֲזִי:

לד. אוֹ הַנִּסָּה אֱלֹהִים, לְבֹא לְקַחַת לֹא גֹי מִקְרֵב גֹּי, בְּמִסַּת בְּאֵתֵת וּבְמִלְחָמָה וּבִיד חֲזָקָה וּבְזִרְע נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים, כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ:

לַיָּמִים רִאשׁוֹנִים, הָאֵם הַפִּירוּשׁ הוּא "אֵל הַיָּמִים", אוֹ "עַל הַיָּמִים" _____

וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצְהַ הַשָּׁמַיִם, מֵהַ פִּירוּשׁ לְפִי פְּשׁוּטוֹ _____

וּלְפִי מִדְרָשׁוֹ, לְמִי הַכּוּוֹנֶה בְּמִלִּים 'וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצְהַ הַשָּׁמַיִם' _____

מֵהַ הִיתָה קוֹמַתוֹ שֶׁל אָדָם הַרְאִישׁוֹן _____

מִדּוּעַ א"כ נִכְתַּב בְּלִשׁוֹן 'מְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצְהַ הַשָּׁמַיִם' _____

נִמְצָא: לְפִי פְּשׁוּטוֹ, מִשֶּׁה אִמְרָ: א. לְשֹׂאֵל עַל הַיָּמִים הַרְאִישׁוֹנִים מִיּוֹם בְּרִיאַת הָאָדָם. ב. וְגַם לְשֹׂאֵל אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַקִּיּוּמִים בְּעוֹלָם. אוֹלָם לְפִי מִדְרָשׁוֹ, הַכֵּל עֲנִין אֶחָד, שֶׁאֵל עַל הַיָּמִים הַרְאִישׁוֹנִים, לָמֵן הַיּוֹם אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם, שֶׁהִיָּה גְבוּהוֹ כְּמוֹ הַמְּרַחֵק שֶׁמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצְהַ הַשָּׁמַיִם.

הִנְהִיָּה כְּדָבָר הַגְּדוֹל הַזֶּה, מֵהוּ הַדְּבָר הַגְּדוֹל _____

(פְּסוּק ל"ד) הַנִּסָּה אֱלֹהִים, הָאֵם שֵׁם זֶה, הוּא חוֹל אוֹ קוֹדֵשׁ _____

"הַנִּסָּה" הָאֵם הוּא לְשׁוֹן נִסְיוֹן אוֹ לְשׁוֹן נֶס _____

הָאוֹת ה' לְפָנֶי מִלֵּה מִשְׁמַשֶּׁת אוֹ ה"א הַיְדִיעָה אוֹ ה"א הַתְּמִיָּה, לְמַה הִיא מִשְׁמַשֶּׁת כֹּאן _____

וְכוּוֹנַת הַפְּסוּק הוּא, הָאֵם הִיָּה אֱלֹהִים (ע"י) שְׁעָשָׂה נִסִּים, לְקַחַת גֹּי מִקְרֵב גֹּי, וְגו'.

אֲלוֹ עוֹד מִלִּים מִתְּפַרְשׁוֹת כֵּךְ _____

בְּמִסוֹת, הָאֵם הוּא לְשׁוֹן נִסְיוֹן אוֹ לְשׁוֹן נֶס _____

הִיָּכֵן מִצָּאָנוּ שֶׁהַקַּב"ה נִתֵּן לְפַרְעֹה לְנַסּוֹת אוֹתוֹ אִם הוּא "כָּל יִכּוּל" _____

בְּאוֹתוֹת, דִּהְיִינוּ בְּסִימָנִים, לְשֵׁם מֵהַ מִסַּר הַקַּב"ה לְמִשֶּׁה אֶת הָאוֹתוֹת _____

כְּגוֹן אִיזֵה סִימָן _____

וּבְמִזְפֹּתֵי, רַש"י כּוֹתֵב "הֵם נִפְלְאוֹת", וְהוּא מְלִשׁוֹן פְּלֵא, דִּהְיִינוּ דְבָרִים שֶׁהֵם מִחוּץ מִדְרָךְ הַטִּבַּע

אֲלוֹ דְבָרִים נִפְלְאוִים הִבִּיא הַקַּב"ה עַל הַמִּצְרַיִם _____ דִּהְיִינוּ שֶׁהַמְּכּוֹת שֶׁהִבִּיא הַקַּב"ה עַל הַמִּצְרַיִם, הִיוּ מִחוּץ לְדְרָךְ הַטִּבַּע.

וּבְמִלְחָמָה, מִתִּי נִלְחַם ה' עִם הַמִּצְרַיִם _____

לֵה. אֶתְהּ הִרְאֵתָ לְדַעַת, כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, אֵינן עוֹד מְלַבְדוֹ:

הִרְאֵתָ, מֵהַ פִּירוּשׁ "הִרְאֵתָ" _____

אֵיךְ הִרְאֵה לָהֶם ה' בְּשַׁעַת נִתְיַנַּת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא יַחֲזִיד ("אֵינן עוֹד מְלַבְדוֹ") _____

לו. מֵן הַשָּׁמַיִם הַשְּׁמִיעָה אֶת קוֹל לְיִסְרָךְ (לְלַמְדךָ מוֹסַר הַשְּׁכָל), וְעַל הָאָרֶץ הִרְאֵה אֶת אִשׁוֹ הַגְּדוֹלָהּ, וְדַבְּרִיו שָׁמַעַתְּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

סִיכּוּם פְּסוּקִים ל"ב - ל"ו:

מִשֶּׁה רַבִּינוּ אֹמַר לְכָלל יִשְׂרָאֵל, שֶׁרַךְ הֵם זְכוֹ לְרִאוֹת אֶת הַדְּבָרִים הַגְּדוֹלִים שֶׁעָשָׂה הַקַּב"ה, בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וּבִקְבַלַת הַתּוֹרָה.

המשך פרשת ואתחנן פרק ד'

עתה בא הכתוב לומר כי מה שזכיתם לכל האמור בפסוקים ל"ג - ל"ו, הוא לו. ותחת (בעבור) כי אהב את אבתי, ויבחר בזרעו אחרי, ויוציא בפינו ככחו הגדל ממצרים:

ביאור "ויציאך בפניו"

מה בא הפסוק לומר בזה	לפני מי/בפני מי	מה הפירוש "ויציאך בפניו"	
שקרת ים סוף, מארך האלוקים למד מאור גני, להנן עליהם מהמציאות שרשאו אחריהם.		שהלכך לפניו	לפי פירוש א'
שהצאת *כאן לים, והראש הקב"ה הפלא ששה מציאות *רש"י תהלים ע"ח י"ז		הוציאך לפניו	לפי פירוש ב'

לח. להוריש (לגרש), גוים גדלים ועצומים ממך מפניה, להביאך לתת לה את ארצם נחלה פנים הנה:

להוריש גוים גדולים ועצומים ממך מפניך, רש"י פירש 'סרסוהו ודרשהו', דהיינו, שצריך לשנות סדר המילים ולדורשם.

כתוב את סדר הפסוק לפי זה _____

כיום הזה, רש"י מפרש "כאשר אתה רואה היום", דהיינו, כמו שאתה רואה היום את מה שעשיתי לסיחון ועוג, כך יגרש ה' מפניך שאר גוים גדולים ועצומים, אשר בארץ כנען.

לט. וינעת היום, והשבת אל לבבך, כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. אין עוד:

מ. ושמרת את חקו ואת מצותיו, אשר אנכי מצוה היום, אשר ייטב לה ולבניך אחריה, ולמען תאריה ימים על האדמה אשר ה' אלקיך נתן לה כל הימים: (פ)

מא. אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש:

אז יבדיל, האם "יבדיל" הוא לשון עתיד או עבר _____

האם כוונת הפסוק הוא, שמשה כבר הבדיל, או שנתן בדעתו להבדיל אח"כ _____

ופירוש הפסוק כך הוא, "אז" כשנצטוו משה על ערי המקלט, מיד נתן בדעתו להיות חרד (דואג) על הדבר, ש"יבדיל" שלש ערים.

ממתי שלש ערים אלו יכולות לקלוט את הרוצח בשוגג _____

א"כ, מדוע הבדילם אז _____

בעבר הירדן מזרחה שמש, לירדן יש שני צדדים, לאיזה מהם הכוונה _____

מב. לנס שמה רוצח, אשר ירצח את רעהו בבלי דעת, והוא לא שגא לו מתמוז לשלשום, ונס אל אחת מן הערים האל (האלה), וחי:

ושלש הערים שהבדיל משה, הן: _____

מג. את בצר במדבר בארץ המישר לראובני, ואת ראמת בגלעד לגדי, ואת גולן בבשן למנשי:

לעיל (א. ה) כתוב "בעבר הירדן בארץ מואב, הואיל משה באר את התורה הזאת", ואחר שהפסיק בדברי תוכחה ומוסר, חוזר עתה לבאר את עניני התורה ומצוותיה: _____

מד. וזאת התורה, אשר שם משה, לפני בני ישראל:

וזאת התורה, האם הכוונה על מה שאמור לעיל, או על מה שעתידי לומר בפרשה הבאה _____

מה. אלה העדות והחקים והמשפטים, אשר דבר משה אל בני ישראל בהר סיני, בצאתם ממצרים:

מז. ועכשיו חזר ושנאה להם בעבר הירדן בגיא מול בית פעור, בארץ סיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון, אשר הנה משה ובני ישראל, בצאתם ממצרים: _____

אשר דבר וגו' בצאתם ממצרים, בעבר הירדן וגו', סכס, מתי דיבר משה דברים אלו _____

מז. ויירשו את ארצו (של סיחון) ואת ארץ עוג מלך הבשן, שני מלכי האמרי, אשר בעבר הירדן מזרחה שמש:

אשר בעבר הירדן מזרחה שמש, איך פירש רש"י זאת לעיל בפסוק מ"א _____

מח. מערער אשר על שפת נחל ארנון (בדרום), ועד הר שיאן הוא חרמון (בצפון): _____

מט. וכל הערבה, עבר הירדן מזרחה, ועד ים הערבה (ים המלח), תחת אשדות הפסגה: _____

לפניך עשרת הדברות שבפרשת יתרו עם פירש"י, השאלות בהמשך הם גם על דברי רש"י אלו

דיבור א': אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: דיבור ב': לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים (חול) אַחֲרָיִם, עַל פְּנֵי: לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה, אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת, וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם, וְלֹא תַעֲבֹדֵם, כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ קָדֹם קָנָא. פֶּקֶד עֲוֹן אֲבֹת עַל בָּנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רְבַעִים, לְשִׁנְאֵי: וְעִשָׂה חֶסֶד לְאֹרְפָיִם, לְאֹהֲבֵי וְלִשְׂמֵרֵי מִצְוֹתַי: דיבור ג': לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁוא, כִּי לֹא יִנְקָה ה', אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ, לְשֹׁוא: דיבור ד': זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעִשִׂיתָ כָּל מְלָאכְתֶּךָ: וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שַׁבַּת לַה' אֱלֹהֶיךָ, לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה, אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עֲבָדֶךָ וְאִמְתֶּךָ וּבְהֵמְתֶךָ, וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים, עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם, וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, עַל כֵּן בֵּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, וַיְקַדְּשֵׁהוּ: דיבור ה': כִּבֹּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, לְמַעַן יָאֲרֹכּוּן יָמֶיךָ, עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: דיבור ו': לֹא תִרְצַח: דיבור ז': לֹא תִנְאֻף: דיבור ח': לֹא תִגְנוֹב: דיבור ט': לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֶךָ עַד שֹׁקֶר: דיבור י': לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ, לֹא תַחְמֹד אִשְׁתֵּי רֵעֶךָ וְעַבְדוֹ וְאִמְתּוֹ וְשׂוֹרוֹ וְחִמְרוֹ, וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ:

ועשה חסד. שאדם עושה, לשלם שכר על לאלפים זור, נמאלת מדה טובה יחירה על מדת פורעניות אחת על חמש מאות, שזו לארבעה לורות, וזו לאלפים:

דיבור ג'. לשוא. השני לשון שקר, כתרומו, כמה דתימר אי זהו שבעת שוא, נשבע לשנות את הידוע, על עמוד של אבן שהוא של זהב, הראשון לשון מגן, כתרומו, זה הנשבע לחנם ולהביל על של עץ עץ, ועל אבן אבן:

דיבור ד'. זכור. "זכור" ו"שמו" בדבור אחד נאמרו, וכן "מחלליה מות יומת" ו"ביום השבת שני כבשים", וכן "לא תלבש שעטני" "גדלים תעשה לך", וכן "ערות אשת אחיך" "יבמה יבא עליה", הוא שנאמר "אחת דבר חללים שתיים זו שמעתי". זכור לשון פעול הוא, כמו "אכול ושתו", "הלוך וצכה", וכן פתורו תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ יפה, תהא מזמינו לשבת:

ועשיה כל מלאכתך. כשתצא שבת, יהא צעניך כאילו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה: אחת ובנך ובתך. אלו הקטנים, או אינו אלא גדולים, אמרת, הרי כבר מזהרין הם, אלא לא בא אלא להזהיר גדולים על שביחת הקטנים, וזה ששנינו קטן שצא לכבוד, אין שומעים לו, מפני שביחתו עליך:

וינח ביום השביעי. כביכול הכתיב צעמנו מנוחה, ללמד הימנו קל וחומר לאדם שמלאכתו צעמל וביגיעה שיהא נוח בשבת: בדרך. ויקדשהו. ברכו בזמן לכופלו בששאי לחם משנה, וקדשו בזמן שלא היה יורד בו:

דיבור ה'. למען יארכיכון ימך. אם תכבד יארכיכון ימך, ואם לאו יקצרו, שדברי תורה נוטריקון הם נדרשים, מכלל הן לאו ומכלל לאו הן:

דיבור ז'. לא תנאף. אין ניאוף אלא באשת איש, שנאמר "מות יומת הנאף והנאפת", ואומר "האשה הפנאפת פחת אישה פחת את זרים": דיבור ח'. לא תגנוב. בגונב נפשות הכתוב מדבר, "לא תגנובו" בגונב ממון, או אינו אלא זה בגונב ממון ולהלן בגונב נפשות, אמרת, דבר הלמד מענינו, מה "לא תגנב" "לא תנאף" מדבר בדבר שחייבין עליהם מיתה בית דין, אף "לא תגנוב" דבר שחייב עליו מיתה בית דין.

דיבור א'. אשר הוצאתיך מארץ מצרים. כלאי היא הוואלה, שיהיו משועבדים לו.

דבר אחר, לפי שנגלה בים כגבור מלחמה ונגלה כאן כזון מלא רחמים, שנאמר "ותחת רגליו פגענה לבנת הספיר", זו היחה לפניו בשעת השעבוד, ו"כענץ השמים" משנגאלו, הואיל ואני משתנה במראות, אל תאמרו שתי ראיות הן, אנכי הוא אשר הוצאתיך ממצרים ועל היס.

דבר אחר, לפי שהיו שומעין קולות הרבה, שנאמר "את הקולות", קולות באין מד' רוחות ומן השמים ומן הארץ, אל תאמרו ראיות הרבה הן.

ולמה אמר לשון יחיד "אלהיך", ליתן פתחון פה למשה ללמד סניגוריא צמעשה העגל, וזה הוא שאמר "למה ה' יחרה אפך בעמך", לא להם אית "לא יהיה לכם חללים אחרים", אלא לי לבדי:

מצית עבדים. מצית פרעה שהייתם עבדים לו, או אינו אומר אלא "מצית עבדים" שהיו עבדים לעבדים, תלמוד לומר "ויפקד מצית עבדים מיד פרעה מלך מצרים", אומר מעתה, עבדים למלך היו, ולא עבדים לעבדים:

דיבור ב'. לא יהיה לך. למה נאמר, לפי שנאמר "לא תעשה לך", אין לי אלא שלא יעשה, העשוי כבר מנין שלא יקיים, תלמוד לומר "לא יהיה לך":

אלהים אחרים. שאינו אלהות, אלא אחרים עשאוים אלהים עליהם. ולא יתכן לפרש אלהים אחרים זולתי, שגנאי הוא כלפי מעלה לקרותם אלהות אלו.

ד"א, אלהים אחרים, שהם אחרים לעובדיהם, אועקים אלהים ואינו עונים אותם, ודומה כאילו הוא אחר שאינו מכירו מעולם: על פני. כל זמן שאני קיים, שלא תאמר לא נטווו על עבודת אלילים אלא אותו הדור:

פסל. על סם שפסל: וכל תמונה. תמונת כל דבר אשר בשמים: אל הנא. מקנא להפרע, ואינו עובר על מדתו למחול על עון עבודת אלילים. כל לשון "קנא" אנפרי"מנט בלע"ז, נותן לב ליפרע: לשונאי. כתרומו, "פד משלמין בגיאי למחטי בטר אבהתהון" כשאוחרון מעשה אבותיהם בידיהם:

המשך פרשת ואתחנן

פרק ה'

תיאור מעמד קבלת התורה

א. ויקרא משה אל כל ישראל, ויאמר אליהם, שמע ישראל את החקים ואת המשפטים אשר אנכי דבר באזניכם היום, ולמדחתם אתם ושמרתם לעשותם:

ב. ה' אלקינו כרת עמנו ברית, בחרב (בהר סיני):

ג. לא את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת, כי (אלא) גם אתנו, אנחנו אלה פה היום, כלנו חיים:

לא את אבותינו, האם הכוונה שלא כרת ברית עם אבותינו _____
אלא מה הכוונה _____

ד. פנים בפנים, דבר ה' עמכם את שני דברות הראשונות, בחר מתוך האש:

פנים בפנים, מה רצונו לומר להם בזה _____

ה. ובשאר הדברות, אנכי עמד בין ה' וביניכם בעת ההוא, להגיד לכם את דבר ה', כי יראתם מפני האש ולא עליהם בחר, לאמר: (ט)

לאמר, רש"י מפרש שהמילה "לאמר" מוסב על הנכתב לעיל.

לפניך פסוקים ד - ו, בהם עוסקים דברי רש"י:

1. פנים בפנים דבר ה' עמכם בחר מתוך האש. 2. אנכי עמד בין ה' וביניכם בעת ההוא, להגיד לכם את דבר ה', כי יראתם מפני האש ולא עליהם בחר, לאמר. 3. לאמר. 4. אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים וגו'.

סדר דברים אלו על פי דברי רש"י (כתוב מספרים): _____

עשרת הדברות

שים לב: רוב השאלות על עשרת הדברות הם מפירוש רש"י בפרשת יתרו, ואלו שהם מפרשת ואתחנן מסומנים ב*

ו. אנכי ה' אלוקיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים:

אשר הוצאתיך מארץ מצרים, מדוע הזכיר כאן את יציאת מצרים:

לפי פירוש א' _____

לפי פירוש ב' _____

לפי פירוש ג' _____

אלוקיך, מדוע לא נאמר "אלקיכם" בלשון רבים _____

מבית עבדים, האם הפירוש הוא "בית של עבדים", דהיינו שהייתם עבדים לעבדים, או "בית שאתם הייתם בו עבדים":

מה ההכרח לפרש כן _____

ז. לא יהיה לך אלהים (חול) אחרים על פני:

לא יהיה לך, בפסוק הבא כתוב "לא תעשה לך פסל" א"כ איזה איסור כתוב כאן _____

אלהים אחרים, רש"י כותב שלא יתכן לפרש "אלהים אחרים זולתו", דהיינו שלא יהיה לך עוד סוג של אלהים.

מדוע אי אפשר לפרש כך _____

איך פירש רש"י בפירוש א' _____

ובפירוש ב' כתב "אלהים שהם אחרים לעובדיהם" מה הפירוש "אחרים לעובדיהם" _____

*על פני, רש"י מפרש שאיסור עבודה זרה קיים בכל מקום ובכל זמן:

איך פירש "על פני", בפירוש א' _____ בפירוש ב' _____

המשך פרשת ואתחנן פרק ה'

ח. לא תעשה לך פסל כל תמונה, אשר בשמים ממעל, ואשר בארץ מתחת, ואשר במים מתחת לארץ:

פסל, על שם מה נקרא "פסל"

כל תמונה אשר בשמים, האם הכוונה שהתמונה נמצאת בשמים

אלא מה הכוונה

ט. לא תשתחוה להם ולא תעבדם, כי אנכי ה' אלקיך קל קנא, פקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל רבעים, לשנאי:

קל קנא, הנה אצל הקב"ה א"א לפרש קנאה, שמקנא בע"ז כמו שמתקנא איש בחבירו, דזה לא שייך אלא חכם בחכם וגיבור בגיבור.

א"כ מה הפירוש "קנא"

על איזו עבירה נאמרה קנאה זו

לשנאי, באר דברי התרגום, "פד משלמין בנאי למחטי בתר אבהתהון"

י. ועשה חסד לאלפים (לשני אלפים דורות), לאהבי ולשמרי (מצותו) מצותי: (ס)

[ועושה חסד לאלפים], ולכמה דורות משלם לעוברים על רצונו

לפי זה כמה מידה טובה יתירה על מידת פורענות

יא. לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא, כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא: (ס)

לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא, איך פירש התרגום "לשוא" הכתוב כאן

כתוב דוגמא לזה

כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא, איך פירש התרגום "לשוא" הכתוב כאן

כתוב דוגמא לזה

יב. שמור את יום השבת לקדשו, באשר צוה ה' אלקיך:

*שמור, מה הלשון שנאמר בדברות הראשונות באיזה אופן נאמרו שניהם

*כאשר צוה ה' אלקיך, היכן נצטוו קודם מתן תורה על שמירת שבת

יג. שישת ימים תעבד, ועשית כל מצאתך:

ועשית כל מצאתך, האם הכוונה שנצטוו לעשות ולסיים את כל מלאכתם בששת ימות החול

אלא מה הפירוש

ו"ל השו"ע "הרהור בעסקיו מותר. ומ"מ משום עונג שבת, מצוה שלא יחשוב בהם כלל, ויהא בעיניו כאילו כל מלאכתו עשויה". (או"ח ש"ו ס"ח)

יד. ויום השביעי שבת לה' אלקיך, לא תעשה כל מלאכה, אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל בהמתך, וגרה אשר

בשעריך, למען ינוח עבדך ואמתך, כמוך:

אתה ובנך ובתך, האם הציווי הוא על בניו הקטנים או על בניו הגדולים

מה ההכרח לומר כן

פרש, "להזהיר גדולים על שביתת הקטנים"

טו. וזכרת, כי עבד היית בארץ מצרים, ויצאה ה' אלקיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה, על כן צוה ה' אלקיך לעשות את יום השבת: (ס)

*וזכרת כי עבד היית וגו', מדוע זכרון העבדות והיציאה ממצרים, מחייבת לעשות את יום השבת

האם זו סיבה רק לגבי מצות שמירת שבת או לשמור כל מצוות התורה

טז. פגד את אביה ואת אמה, באשר צוה ה' אלקיך, למען יאריכון ימיה ולמען ייטב לה, על האדמה אשר ה' אלקיך נתן לה: (ס)

*כאשר צוה, היכן נצטוו קודם מתן תורה על מצות כיבוד אב ואם

למען יאריכון ימיה, במה ייענש מי שאינו מכבד אביו ואמו

איך משמע כן מהפסוק

המשך פרשת ואתחנן פרק ה'

יז. לא תרצה: (ס) ולא תנאף: (ס) ולא תגנב: (ס) ולא תענה ברעך עד שוא (שקר): (ס)

*ולא תנאף, איזה מאיסורי עריות נקרא ניאוף _____

ולא תגנב, האם מיירי בגונב ממון או בגונב נפשות _____

איך לומדים זאת _____

יח. ולא תקמד אשת רעה (ס) ולא תתאנה בית רעה, שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמרו, וכל אשר לרעה: (ס)

*ולא תתאוה, איך תרגם זאת אונקלוס _____ מהו לשון זה _____

ואיך תרגם את "נחמד למהרה" הרי, ש"תתאנה" ו"תקמד" פירושים שווה, שבשניהם תרגם אונקלוס לשון "ריגוג".

סיכום עשרת הדברות ע"פ ספר החינוך

דיבור	המצוה	כתוב את לשון המקרא	האם זו מצות "עשה" או "לא תעשה"
א.	להאמין שיש לעולם אלוה אחד שהמציא כל הנמצא ומכוחו וחפצו היה כל מה שהוא, ושהיה, ושיהיה לעדי עד. וכי הוא הוציאנו מארץ מצרים, ונתן לנו את התורה.	אנכי הי אלוהיך אשר הוצאתך מארץ מצרים מבית עבדים	
ב.	שלא להאמין באלוה בלתי ה' לבדו.		
	שלא לעשות צלמים שיעבדו. אפילו לא עבדום העושה אותם, העשייה לבד אסורה.		
	שלא להשתחוות לעבודה זרה. אע"פ שאין דרך עבודתה בכך.		
ג.	שלא לישבע לשווא (לבטלה ולשקר).		
ד.	לקדש את השבת בדברים בכניסתו בקידוש, וביציאתו בהבדלה.	"זכור את יום השבת לקדשו", [פרשת יתרו].	
	שלא לעשות מלאכה בשבת.		
ה.	לכבד האב והאם.		
ו.	שלא להרוג נפש.		
ז.	שלא לגלות ערות אשת איש.		
ח.	שלא לגנוב נפש מישראל.		
ט.	שלא להעיד שקר.		
י.	שלא להתאוות ולחמוד ממון חבירו.		

סכם, כמה מצוות "עשה" יש בעשרת הדברות _____ וכמה מצוות "לא תעשה" _____

המשך פרשת ואתחנן פרק ה'

יט. את הדברים האלה, דבר ה' אל כל קהלכם, בהר, מתוך האש הענן והערפל, קול גדול, ולא יסף, ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי:

ביאור "ולא יסף"

מה הפירוש	האם זה קאי על הקול או על המעמד הנורא שראו
לפי פירוש א'	
לפי פירוש ב'	

כ. ויהי כששמעכם את הקול מתוך החשה, וההר בער באש, ותקרבו אל כל ראשי שבטיכם וזקניכם:

ותקרבו אל כל ראשי שבטיכם וזקניכם, מה כתב רש"י בפרשת דברים על קריבה זו _____

כא. ותאמרו, הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו, ואת קלו שמענו מתוך האש, היום הזה ראינו, כי ידבר אלקים את האדם, וחי:

כב. ועתה למה נמות, כי תאללנו האש הגדלה הזאת, אם יספים אנחנו לשמע את קול ה' אלקינו עוד, ומתנו:

כג. כי מי כל בשר, אשר שמע קול אלקים חיים מדבר מתוך האש כמנו, וחי:

כד. ולכן קרב אתה ושמע, את כל אשר יאמר ה' אלקינו, ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלקינו אליה, ושמענו ועשינו:

וזאת תדבר אלינו, רש"י כתב "התשתם פחי כנקבה" איך משמע כן בפסוק _____

מה אמרו בני"י שגרמו להתיש כוחו _____

מה הבין משה מדברים אלו _____

כה. וישמע ה' את קול דבריכם בדברכם אלי, ויאמר ה' אלי, שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אליה, היטיבו כל אשר דברו:

כו. מי יתן (הלוואי) ויהיה לזככם זה להם ליראה אתי, ולשמור את כל מצותי כל הימים, למען ייטב להם ולבניהם, לעלם:

כז. לאחר מתן תורה, אמר הקב"ה למשה: לך אמר להם, שובו לכם לאהליכם:

כח. ואתה, פה עמד עמדי, ואדברה אליה את כל המצוה והחקים והמשפטים אשר תלמדם, ועשו בארץ, אשר אנכי נתן להם לרשתה:

כט. ושמרתם לעשות, כאשר צוה ה' אלקיכם אתכם, לא תסרו ימין ושמאל:

ל. בכך הדרה אשר צוה ה' אלקיכם אתכם, תלכו, למען תחיון וטוב לכם, והארכתם ימים, בארץ אשר תירשון:

פרק ו'

א. וזאת המצוה החקים והמשפטים, אשר צוה ה' אלקיכם ללמד אתכם, לעשות בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:

ב. למען תירא את ה' אלקיך, לשמור את כל חקותיו ומצותיו אשר אנכי מצוה, אתה ובנה ובן בנה, כל ימי חייך, ולמען יארכו ימיה:

ג. ושמעת (ותקבל) ישראל, ושמרת לעשות, למען אשר ייטב לך ואשר תרבו מאד, כאשר דבר ה' אלקי אבותיך לתת לך, ארץ זבת חלב

מן העיזים ודבש מן התמרים ומן התאנים: (פ)

המשך פרשת ואתחנן

פרשת שמע - קבלת עול מלכות שמים

ד. שְׁמַע (קבל והאמן) יִשְׂרָאֵל, ה' אֱלֹהֵינוּ, ה' אֶחָד:

באר: ה' אֱלֹהֵינוּ _____ ה' אֶחָד _____

ה. וְאַהֲבָתָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, כָּכָל לְבָבְךָ וְכָכָל נַפְשְׁךָ, וְכָכָל מְאֹדְךָ:

ואהבת, רש"י מפרש, שיאהב את ה' כ"כ, עד שיעשה דבריו מאהבה, לפי שאינו דומה העושה מאהבה לעושה מיראה.

במה שונה העושה מאהבה להעושה מיראה _____

בכל לבבך, יש כאן שני ייתורים, א. תיבת בכל (שהיה די לכתוב בלבבך), ב. האות ב' (שהיה לו לכתוב בכל לבך), ועל זה מביא רש"י שתי דרשות חז"ל.

מה דורשים מ"לבבך" _____

איך עובדים את ה' ביצר הרע _____

ומה דורשים מ"בכל" _____

ובכל נפשך, מה הכוונה בזה _____

והיינו שלא תמיננו בעבודה זרה אפילו הוא נוטל את נפשך, אבל שאר מצוות, יעבור ואל יהרג, דכתיב "וחי בהם" ודרשו חז"ל ולא שימות בהם.

ובכל מאדך, מה הפירוש "מאודך" לפי פירוש א' _____

מדוע הוצרך לצוות על ממונו, אחר שצויה על נפשו _____

לפירוש שני, מהו לשון "מאודך" _____

וכן מצינו אצל דוד המלך שאהב את ה', בין כשהיטיב עמו ובין כשהענישו

ומה אמר דוד המלך	מה כתוב	
"לֵשׁ ה' אֱקִרָא" [תהלים קטז, יז]		במידה טובה
"לֵשׁ ה' אֱקִרָא, אֵינִי ה' מֵלֵכָה נִפְשִׁי" [תהלים קטז, יז]		במידת פורענות

ו. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה (מצוות התורה), אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם, עַל לְבָבְךָ:

והיו הדברים האלה, רש"י מפרש שפסוק זה הוא המשך הפסוק הקודם.

לפי זה, מהי הדרך לקנות אהבת ה' _____

אשר אנכי מצווך היום, האם נצטוו היום _____

א"כ מה הפירוש "מצוך היום" _____

ז. וְשִׁנַּנְתֶּם (ותלמד את הדברים האלה) לְבָבְךָ, וְדַבַּרְתָּ בָּם, בְּשִׂכְתְּךָ בְּבֵיתְךָ, וּבְלִצְתְּךָ בְּדֶרֶךְ, וּבְשֹׂכְכָה וּבְקוֹמָה:

ושננתם, מהו לשון "ושננתם" _____

מדוע הוציא הכתוב החיוב ללמד תורה, בלשון זה _____

ושננתם לבניך, למי הכוונה _____

היכן כתוב שהקב"ה לימד תורה לעם ישראל ולכן הם נקראים בניו _____

וכן הרב קרוי אב, כמו שמצינו שאלישע צעק אחר רבו אליהו וקראו אב, שנאמר _____

ודברת בם, מה לומדים מ"בם" _____

ובשכך ובקומך, האם הכוונה כשהוא שוכב וקם, או בזמן שהדרך לשכב ולקום _____

המשך פרשת ואתחנן פרק ו'

ח. וְקִשְׂרֹתֵם (את הדברים האמורים בפרשה זו) לְאוֹת, עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:

וקשרתם לאות על ירך, באלו תפילין מדובר.
 והיו לטטפת בין עיניך, מדוע תפילין של ראש נקראים "טטפת"?
 ט. וּכְתַבְתֶּם (את הדברים האמורים כאן) עַל מְזוּזַת בֵּיתְךָ, וּבְשַׁעְרֶיךָ: (ס)
 מזוזת ביתך, מה לומדים מזה שכתוב "מזוזת" שזה לשון יחיד, ולא "מזוזות" לשון רבים.
 ובשעריך, אלו שערים נתרבו מזה, לחיוב מזוזה.

סיכום המצוות שבפרשת "שמע"

איזה מצוה כתובה כאן	
	שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד
	וְאֶהְבֹּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וּגו'
	וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַבְךָ
	וְדַבַּרְתָּ בָם
	וְקִשְׂרֹתֶם לְאוֹת עַל יָדְךָ
	וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ
	וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזַת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ

י. וְהָיָה כִּי יִבְיֵאֵךְ ה' אֱלֹהֶיךָ, אֶל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָךְ, עָרִים גְּדֹלוֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא בְנִיתָ:

יא. וּבָתֵּים מְלֵאִים כָּל טוֹב אֲשֶׁר לֹא מְלֵאתָ, וּבְרַת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא חֲצַבְתָּ, כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא נָטַעְתָּ, וְאֶכְלֹת וְשָׂבַעְתָּ:

חצובים, מדוע נכתב בלשון "חצובים" ולא נכתב, בורות חפורים או כרויים.

יב. וכאשר יהיה לך רוב טובה השִׁמֹּר לָךְ פֶּן תִּשְׂכַּח אֶת ה', אֲשֶׁר הוֹצִיאָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:

מבית עבדים, מה הכוונה.

יג. אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא, וְאֹתוֹ תַעֲבֹד, וּבְשִׂמּוֹ תִשְׂבַּע:

ובשמו תשבוע, למי מותר להישבע בשמו.

יד. לֹא תִלְכּוּן אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים, מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם:

מאלהי העמים אשר סביבותיכם, האם אחרי הע"ז של הרחוקים מותר ללכת.

א"כ מדוע כתוב דוקא על "אלהי העמים אשר סביבותיכם"

טו. כִּי קָל קָנָא ה' אֱלֹהֶיךָ בְּקַרְנֶךָ, פֶּן יַחַרֶּה אַף ה' אֱלֹהֶיךָ בָּךְ, וְהִשְׁמִידָךְ מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה: (ס)

טז. לֹא תִנְסֹו אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם, כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בַּמִּסָּה:

במסה, שם המקום היה "רפידים", ונקרא "מסה" על שם הנסיון, לאיזה נסיון הכוונה.

יז. שְׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם, וְעֲדַתֵּי (מצוות המעידות על מעשי ה' ונפלאותיו) וְחֻקָּיו, אֲשֶׁר צִוָּךְ:

יח. וְעֲשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה', לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ, וּבָאתָ וְרִשַׁתָּ אֶת הָאָרֶץ הַטְּבָה, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם:

הישר והטוב, בפסוק י"ז כתוב שצריך לשמור "עדותיו וחוקיו", מה בא "ועשית הישר והטוב" להוסיף:

א. _____ ב. _____

יט. לַחֲדָף (לדחות ולסלק) אֶת כָּל אִיבֵיךָ מִפְּנֵיךָ, כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה': (ס)

כאשר דבר, היכן דיבר שאם ישמרו את מצוותיו, שישלק את אויביהם.

המשך פרשת ואתחנן פרק ו'

כ. כי ישאלך בנה מחר לאמר, מה העדת והחקים והמשפטים, אשר צוה ה' אלקינו אתכם:

כי ישאלך בנך מחר, האם הכוונה ליום המחרת _____
ומה כן הכוונה _____

כא. ואמרתי לבנה, עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה:

כב. ויתן ה', אותות ומפתים גדלים ורעים במצרים, בפרעה ובכל ביתו, לעינינו:

כג. ואותנו הוציא משם, למען הביא אתנו לתת לנו את הארץ, אשר נשבע לאבותינו:

כד. ויצונו ה', לעשות את כל החקים האלה, ליראה את ה' אלקינו, לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה:

כה. וצדקה תהיה לנו, כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו, כאשר צונו: (ט)

פרק ז'

א. כי יביאה ה' אלקיה, אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה, ונשל גוים רבים מפניה, החתי והגרגשי והאמרי והכנעני והפרזי והחזי והיבוסי, שבעה גוים רבים ועצומים ממך:

ונשל, מה הפירוש "ונשל" _____

ב. ונתנם ה' אלקיה לפניה והפיתם, החרם תחרים (תשמיד) אתם, לא תכרת להם ברית, ולא תחנם:

ביאור הלאוד"ל לא תחנם

מהו לשון "תחנם"	מה האיסור שנאמר בזה
לפי פירוש א' לשון חן	
לפי פירוש ב' לשון חנייה	

ג. ולא תתחנן בם, בתה לא תתן לבנו, ובתו לא תקח לבנה:

ד. והטעם שלא תתחנן, כי יסיר את בנה מאחרי, ועבדו אלהים אחרים, ותרם אף ה' בכם, והשמידך מחר:

כי יסיר את בנך מאחרי, "בנך" כאן הכוונה לנכדך, מי הוא אביו _____ ומי היא אמו _____

ומי יסיר את מי מאחרי ה' _____

סיכום דין הנולד, מישראל ומגוי

מניין	האם יש לו דין ישראל או דין גוי	
שהרי לא כן זה הקפידה התורה שאזו יסיר מאחרי ה'		בן בתך הבא מן הגוי
שהרי לא כן זה לא הקפידה התורה, שהרי לא כולך "כי תסיר" [לשון עקבה]		בן בנך הבא מן הגויה

המשך פרשת ואתחנן פרק ז'

ה. כי אם פה (אלא כד) תעשו להם, מזבחותיהם תתצו, ומצבתם תשברו, ואשיריהם תגדעו, ופסיליהם תשרפון פאש:

סוגי עבודה זרה ואופן השמדתם

כתוב בלשון הפסוק מה צריכים לעשות להם	כתוב את מספר הפירוש	הפירוש	
	מזבחותיהם	אילנות שעובדים אותם	1.
	ומצבותם	מזבח העשוי מאבן אחת	2.
	ואשיריהם	צורות מפוסלות	3.
	ופסיליהם	מזבח העשוי מהרבה אבנים	4.

ו. כי (שהרי) עם קדוש אתה, לה' אלקיך, בך בחר ה' אלקיך להיות לו לעם סגולה, מכל העמים אשר על פני האדמה:

ז. לא מרובכם מפל העמים, השק ה' בכם ויבחר בכם, כי אתם המעט מכל העמים:

ח. כי מאהבת ה' אתכם, ומשמרו את השבעה אשר נשבע לאבותיכם, הוציא ה' אתכם ביד חזקה, ויפקדו מבית עבדים מיד פרעה

מלך מצרים:

ביאור "לא מרובכם", "כי אתם המעט"

באר	"לא מרובכם"	"כי אתם המעט"
לפי פשוטו		
לפי מדרשו		

"כי" משמש בארבע לשונות: 1. אי, 2. דלמא, 3. אלא, 4. דהא (שהרי)

כי אתם המעט, לפי פשוטו, מה הפירוש כאן של "כי" _____

כי מאהבת ה' אתכם, ומה פירוש תיבת "כי" הכתובה כאן _____

ומשמרו את השבעה, מה הפירוש "ומשמרו" _____

ט. וידעת, כי ה' אלקיך הוא האלקים, האל הנאמן, שמר הברית והחסד, לאהביו ולשמרי מצותיו, לאלף דור:

מי נקראים: אוהביו _____ שומרי מצותיו _____

סיכום, לכמה דורות עושה ה' חסד, לאוהביו ולשומרי מצותיו

איך משמע כן	האם מספר הדורות נכתב על "אוהביו" או על "שומרי מצותיו"	לפי פסוק זה עד כמה דורות הקב"ה משלם שכר	
			שמר הברית והחסד, לאהביו ולשמרי מצותיו, לאלף דור
			ועשה חסד לאלפים לאהביו ולשמרי מצותיו (עשרת הדורות, לעיל פרק ה' פסוק י')

י. ומשלם לשנאיו אל פניו, להאבדו, לא יאחר לשנאו, אל פניו ישלם לו:

ומשלם לשנאיו אל פניו להאבדו, מה הוא משלם לו _____ ומתי _____

ומדוע הוא משלם לו בעולם הזה _____

יא. ושמרת את המצוה, ואת החקים, ואת המשפטים, אשר אנכי מצוה היום לעשותם: (פספ)

היום לעשותם, מה דורשים ממילים אלו _____

סיכום המצוות בפרשת ואתחנן ע"פ ספר החינוך

מניין המצוה	מצות	המצוה	כתוב את לשון הפסוק
תטז	לא תעשה	שלא להתאוות בלב דבר של חבירו	פרק ה' פסוק י"ח
תיז	עשה	להאמין, כי השם יתברך הוא פועל כל המציאות, אדון הכל, אחד בלי שום שיתוף	פרק ו' פסוק ד'
תיח	עשה	לאהוב השם יתברך, בכל לבו ובכל נפשו, ובכל מאודו	שם פסוק ה'
תיט	עשה	ללמוד תורה וללמדה	שם פסוק ז'
תכ	עשה	לקרות קריאת שמע שחרית וערבית	שם
תכא	עשה	לקשור תפילין על היד	שם פסוק ח'
תכב	עשה	להניח תפילין על הראש	שם
תכג	עשה	לקבוע מזוזה בפתחים	שם פסוק ט'
תכד	לא תעשה	שלא לנסות נביא אמת יותר מדאי פירוש, אסור לבדוק את הדברים, שאמר הנביא בשם ה', לראות אם אמת הם או לא.	שם פסוק ט"ז
תכה	עשה	להחרים שבעה עממין	פרק ז' פסוק ב'
תכו	לא תעשה	שלא לחון ולרחם על עובד אלילים	שם
תכז	לא תעשה	שלא להתחתן עם האומות עובדי אלילים	שם פסוק ג'

מוניין

מהיכן נלמד	
	שקומתו של אדם הראשון הייתה מן הארץ ועד השמים
	שמצוה הבא לידו של אדם אל יחמיצנה
	שהתלמידים נקראים בנים
	שבן בנך מן הגויה אינו קרוי בנך ובן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך
	שאין ה' נפרע לעושי מצוה בחייהם